

יד יצחק בן-צבי
המכון לחקר ארץ ישראל ויישובה

המכון לחקר ארץ ישראל ויישובה, יד בן-צבי קול קורא להקמת קבוצת מחקר בנושא

השפעת מלחמת יום הכיפורים על הציבור החרדי והציבור הדת-לאומי בישראל

כל אלה, לצד סיבות נוספות, סייעו ב-1977 לסלילת דרכם של החרדים חזרה אל הקואליציה, שממנה נמנעו במשך כחצי יובל.

בציבור הדת-לאומי הובילה הנסיגה מן האתוס הציוני הישן לתוצאה שונה. לאחר המלחמה הוקם 'גוש אמונים', מתוך עמדה שלפיה יש לחזור ולחדש את ערכי הציונות המגשימה ביהודה ושומרון ובחבל עזה. תהליכים אלה הביאו לתמורות בנציגות הפוליטית של ציבור זה, המפד"ל, ולעליית חוגי הצעירים במפלגה בראשות זבולון המר. המפד"ל אימצה עמדות פוליטיות ימניות יותר, ולאחר המהפך של 1977 התערעה "הברית ההיסטורית" בין המפד"ל לבין מפא"י ויורשותיה. שינויים אלה השפיעו ומשפיעים על הפוליטיקה הישראלית, ואף על מרחבים חברתיים ותרבותיים נוספים, עד היום הזה.

מלחמת יום הכיפורים גרמה טלטלה עזה בחברה בישראל בכללותה, כפי שעולה ממחקרים רבים, כמו גם מן התרבות והפובליציסטיקה בישראל. טלטלה זו לא פסחה על החברות החרדית והדתית-לאומית, כל אחת על פי דרכה.

המלחמה האיצה בציבור החילוני תהליכים של נסיגה מסוימת מן האתוס הציוני ששלט עוד מן התקופה שקדמה להקמת המדינה ועד למלחמת ההתשה. בזרם החרדי המרכזי גרם הדבר להאצת תהליך דומה של נסיגה מערכים פרו-ציוניים שאיפיינו אותו קודם לכן. המלחמה חיזקה בציבור החרדי את טענת "כוחי ועוצם ידי" ביחס לציונות החילונית. על פי טענה זו, הביטחון העצמי המופרז, האמונה בכוחם של האדם והמוסדות החילוניים שהקים והעדר האמונה באל - הם הגורמים שהובילו למכה הקשה שניחתה על המדינה במלחמה.

גל החזרה בתשובה שהתחולל בשנים שלאחר המלחמה חיזק גם הוא את ביטחונם של החרדים בצדקת דרכם.

קבוצת המחקר תעסוק בנושאים אלה ובהשפעות נוספות של מלחמת יום הכיפורים על הציבורים החרדי והדת-לאומי. חברי הקבוצה יקיימו כחמישה מפגשים (מקוונים והיברידיים) לאורך שנת הלימודים, שבהם הם יציגו תוצרים ראשוניים ממחקריהם בנושאים אלה. בהמשך יתפרסמו המחקרים, במסגרת שתיקבע בדיון בקבוצה. אנו מזמינים חוקרים שמעוניינים לעסוק בנושא, להגיש הצעות לפרזנטציות (עד 500 מילים). להשתתפות, אנא שלחו קורות חיים קצרות ואת נושא המחקר אל ד"ר יאיר הלוי, Yair.halevy@mail.huji.ac.il.

מרכז הקבוצה

ד"ר יאיר הלוי, חוקר הציבור החרדי בעבר ובהווה.

הוועדה המארגנת

פרופ' קימי קפלן מהמחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו באוניברסיטת בר-אילן
פרופ' בנימין בראון מהחוג למחשבת ישראל באוניברסיטה העברית בירושלים
פרופ' נסים ליאון מהמחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטת בר-אילן.